

Begrotingsbehandeling Jeugd

Position Paper

Op 2 februari bespreekt uw Kamercommissie het begrotingsonderdeel Jeugd van de VWS- en JenV-begroting (36800-XVI). Dit is een urgent onderwerp, met het oog op de toenemende druk op het stelsel en recente (en helaas terugkerende) berichtgeving over schrijnende situaties in de jeugdhulp.

De benadering van het jeugddossier kan en moet anders. Jarenlang behoorde de Nederlandse jeugd tot de gelukkigste ter wereld, maar dit beeld verslechtert. Kinderen hebben geen gelijke kansen, de mentale gezondheid van jongeren staat onder druk en de meest kwetsbaren ontvangen niet altijd op tijd goede hulp en bescherming. Onze jeugd verdient beter. Wij geloven dat het mogelijk is om betere ondersteuning te bieden, passend bij de (onderliggende) hulpvraag van kind en gezin. Daarvoor is het cruciaal dat de randvoorwaarden op orde zijn, ook in financiële zin.

Gemeenten snakken naar meerjarige zekerheid: de financiële klem moet van het jeugdstelsel af, om de inhoudelijke ambities van de transformatie waar te maken. We verzoeken de formerende partijen daarom nadrukkelijk het nieuwe regeerprogramma aan te grijpen als kans om de jeugdhulp

toekomstbestendig te maken. Tegelijkertijd roepen wij op ook in het hier en nu verbetering mogelijk te maken.

De knelpunten in het jeugddomein zijn niet op te lossen met méér jeugdhulp, integendeel. Om het tij te keren is allereerst een andere benadering van opvoeden en opgroeien nodig. We moeten meer gaan accepteren dat onzekerheden en dilemma's erbij horen. Dit vraagt om maatschappelijk debat. Daarnaast is aandacht nodig voor de onderliggende oorzaken van de toenemende vraag naar jeugdhulp, zoals toenemende prestatiedruk en individualisering, complexe echtscheidingen en zorgen over geld of huisvesting. Zolang dit niet wordt aangepakt, blijven gemeenten en de sector vechten tegen de bierkaai. We roepen u daarom op toe te zien op samenhangend rijksbeleid.

Concreet vragen wij uw aandacht voor de volgende punten:

1. Versterk de sociaalpedagogische basis en laat stevige lokale teams bloeien
2. Zet in op minder én betere specialistische jeugdhulp
3. Maak werk van veiligheid voor kinderen en gezinnen
4. Zorg voor een realistische begroting

1. Versterk de sociaalpedagogische basis en laat stevige lokale teams bloeien

De oplossing voor de grote vraag naar jeugdhulp ligt vooral in de systemen buiten de jeugdzorg, schreef de [Deskundigencommissie](#) begin 2025. Daarvoor moeten we ons allereerst richten op de context waarin onze jeugd opgroeit: het gezin, de school en de samenleving.

We willen kinderen, jongeren en gezinnen in staat stellen op eigen kracht hun weg te vinden in het leven, zonder een beroep te hoeven doen op hulp vanuit de overheid. Een sterke en inclusieve sociaalpedagogische basis – waarin kinderen, ouders en jongeren worden bijgestaan vanuit de vanzelfsprekende dagelijkse relaties – is daarvoor onmisbaar. Hoe sterker die basis, hoe beter vragen en problemen die bij opgroeien horen in het gewone leven kunnen worden opgepakt. We werken daarom toe naar een samenhangend geheel van plekken en voorzieningen waar inwoners van nature komen. Denk aan scholen, kinderopvang, jeugdgezondheidszorg, schoolmaatschappelijk werk, sportverenigingen en ontmoetingsplaatsen in de buurt.

Kinderen, jongeren en gezinnen die wél behoefte hebben aan extra ondersteuning, moeten laagdrempelig en dichtbij huis terecht kunnen. Daarom werken we aan stevige lokale teams. Zij moeten beschikken over een breed repertoire aan deskundigheid op verschillende leefdomeinen, zodat ze goed kunnen inspelen op uiteenlopende hulpvragen van inwoners. De teams bieden zelf hulp en vliegen waar nodig aanvullende expertise in. Gemeenten maken zich echter zorgen over de betaalbaarheid van lokale teams, omdat er in het wetsvoorstel reikwijdte wel een wettelijke taak voor gemeenten wordt beoogd maar er vooralsnog geen aanvullend budget beschikbaar is.

Om te komen tot een sterke sociaalpedagogische basis en stevige lokale teams, vragen wij u om het volgende:

- Breng kinderopvang, school en het jeugddomein beleidsmatig dicht bij elkaar. Stel voldoende structurele en ontschotte middelen beschikbaar. Denk bijvoorbeeld aan financiering voor onderwijshuisvesting die ook ruimte biedt aan kinderopvang en (jeugdhulp)ondersteuning, aan het toegankelijk maken van kinderopvang voor alle kinderen en voldoende budget voor goed VVE-aanbod. Bied daarbij de ruimte om ongelijk te investeren om kansengelijkheid te bevorderen.
- We vragen het rijk bureaucratische, organisatorische en wettelijke belemmeringen om domeinoverstijgend te kunnen werken weg te nemen. Bekijk wet- en regelgeving (in het

sociaal domein en daarbuiten) ook standaard door de bril van gezinnen. Wees bewust van het feit dat bezuinigingen op kansengelijkheid of bestaanszekerheid kunnen leiden tot een toename van het jeugdhulpgebruik.

- Investeer in stevige lokale teams, zodat deze zich kunnen ontwikkelen tot de lokale spil in het jeugd- en gezinsdomein. Het is daarbij belangrijk dat er voldoende beleidsvrijheid is om het lokale team aan te laten sluiten op de lokale maatschappelijke opgave en het lokale speelveld.

2. Zet in op minder én betere specialistische jeugdhulp

Momenteel maakt 1 op de 7 kinderen gebruik van jeugdhulp. Dat is maatschappelijk, financieel en qua personele inzet niet houdbaar. Het is daarom zaak daadkrachtig en ambitieus te werk te gaan, en tegelijkertijd realistisch te zijn over de termijn waarop we effect van maatregelen mogen verwachten.

Er is actieve sturing nodig om ervoor te zorgen dat het jeugdhulpgebruik wordt teruggedrongen. Enerzijds kan dit worden bevorderd door in te zetten op de sociale basis en lokale teams, zodat jeugdigen en gezinnen op een andere manier kunnen worden geholpen. Anderzijds moet er iets veranderen binnen de jeugdsector zelf, door in te zetten op betere, effectievere, kortere en/of minder intensieve jeugdhulptrajecten. Gezien de schaarse mensen en middelen moeten scherpe keuzes gemaakt worden richting een kwalitatief beter én houdbaar stelsel.

We roepen u daarom op:

- Voorzie in de juridische en financiële kaders waarmee we kunnen sturen op een kleiner en beter specialistisch jeugdhulpveld. Dit vraagt om aanpassingen van de wet, beperking van de marktwerking en heldere kaders voor gemeenten en aanbieders om dit in de praktijk te realiseren. Hiertoe strekkende maatregelen – zowel inhoudelijk als financieel – willen we samen met het rijk concreet en voortvarend uitwerken.

3. Maak werk van veiligheid voor kinderen en gezinnen

Kindermishandeling, huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen vormen het grootste geweldsprobleem in Nederland. Jaarlijks worden tussen de 90.000 en 127.000 kinderen mishandeld, waarbij in ruim 60% van de gevallen sprake is van geweld tussen ouders (NJI, 2017). Daarnaast worden jaarlijks naar schatting bijna 1,3 miljoen volwassenen slachtoffer van huiselijk geweld (CBS, 2024). Het werkelijke aantal slachtoffers ligt

vermoedelijk aanzienlijk hoger, aangezien slechts een beperkt deel van de incidenten wordt gemeld bij politie of hulpinstanties. Geweld binnen huishoudens kan zich opstapelen en doorwerken in volgende generaties.

Het lukt onvoldoende om met bescherming, begrenzing, hulp en ondersteuning het geweld te stoppen. In de afgelopen jaren hebben alle verbeterinitiatieven, acties en pilots onvoldoende effect gehad. Er is nood aan een fundamenteel andere cultuur, werkwijze en structuur.

Vanuit de praktijk is deze fundamenteel andere werkwijze in gang gezet met het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Hiermee worden goede resultaten geboekt. Steeds meer gemeenten en uitvoeringsorganisaties willen niet langer afwachten en gaan aan de slag met deze nieuwe werkwijze, die zich niet alleen richt op het tegengaan van kindermishandeling maar ook op andere vormen van geweld (waaronder femicide). We zien echter ook dat zij na verloop van tijd vastlopen of de werkwijze terugdraaien, vanwege structuur-belemmeringen die veroorzaakt worden door wettelijke kaders en de inrichting van het stelsel. De verantwoordelijke bewindspersonen geven weliswaar aan dat ook zij het Toekomstscenario zien als hét antwoord op de huidige stelselproblematiek, maar tot op heden is het nog niet gelukt de benodigde middelen beschikbaar te krijgen en de wettelijke kaders aan te passen.

Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is een cruciaal onderdeel in de aanpak van deze urgente opgave. Gemeenten en uitvoeringsorganisaties staan klaar om hiermee aan de slag te gaan en roepen het Rijk op om ook haar aandeel te leveren. Wij vragen u daarom:

- Spoedig voldoende middelen beschikbaar te stellen om de werkwijze uit het Toekomstscenario overal te gaan uitvoeren: elk jaar dat het langer duurt voordat de transitie start, wordt lastiger uit te leggen aan gezinnen en professionals.
- Ervoor te zorgen dat de wettelijke kaders ruimte bieden om de plannen uit het Toekomstscenario volledig waar te maken.

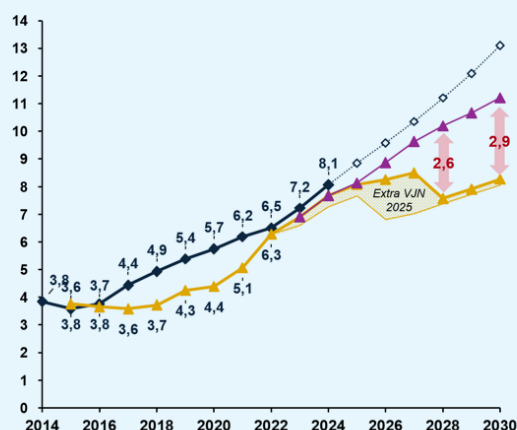
4. Zorg voor een realistische begroting

De huidige jeugdzorgbegroting is structureel uit balans. Het budget dat het rijk ter beschikking stelt groeit met het met bbp (ca. 4-4,5% per jaar), terwijl de kosten van de jeugdzorg al sinds medio 2000 (dus lang vóór de decentralisatie naar gemeenten) met ca. 7-8% per jaar groeien. De kostengroei van

de jeugdzorg is dus geen tijdelijk probleem. Het is het gevolg van een feitelijk onbeperkte aanspraak, prikkels in het stelsel (zoals de dynamiek van vraag en aanbod in combinatie met marktwerking) en maatschappelijke ontwikkelingen die de vraag naar jeugdzorg opstuwten. Dit botst met een beperkt budget en beperkte capaciteit. Zonder expliciete keuzes blijft deze disbalans bestaan, ongeacht de initiatieven uit de Hervormingsagenda.

Wij zijn het demissionaire kabinet erkentelijk voor het tijdelijk verlichten van de financiële druk tot en met 2027. De adviezen van de Deskundigencommissie zijn echter slechts deels overgenomen en met name vanaf 2028 is de rijksbegroting voor de lokale praktijk onhaalbaar. De rijksbegroting gaat impliciet uit van een reductie van circa 35-40% voor de specialistische jeugdzorg. Een dergelijke krimp is in geen enkel ander zorgdomein geprobeerd, laat staan gerealiseerd.

Kosten jeugdzorg vs. budget, Nederland, 2014 - 2030

- Kostengroei (t/m 2024) + scenario 'wat als deze doorzet?'
- Advies van Ark 1 (+ besparing PM)
- Tekort t.o.v. Van Ark (*taakstelling t.o.v. historische groei is nog groter*)
- Budget door rijk ter beschikking gesteld (*onderste dunne lijn = vóór VJN 2025; dikke lijn = ná VJN 2025*)

Bronnen: AEF; Improven/AEF; Improven; MFK Hervormingsagenda; CPB raming; Van Ark; VNG analyse

Fundamentele hervormingen zijn noodzakelijk en gemeenten zijn bereid hierin verantwoordelijkheid te nemen. Echter, doordat het jeugddomein al jaren in een financiële kramp zit, komt de beweging naar een beter, effectiever én meer beheersbaar jeugdstelsel moeizaam op gang. De voortdurende dreiging van tekorten belemmert inhoudelijke doorontwikkeling en dwingt tot contraproductieve keuzes, zoals het overbelasten van professionals en bezuinigingen op preventie.

Wij zijn daarom in gesprek met het rijk over voorstellen om de reikwijdte van de Jeugdwet en de sturingsmogelijkheden te herzien. Deze voorstellen vergen nog nadere uitwerking en politieke besluitvorming. Zolang die ontbreekt, zijn de huidige maatregelen en bijbehorende besparingen niet realistisch uitvoerbaar.

De financiële kramp gaat verder dan alleen het dossier jeugdhulp. In maart 2026 zijn er gemeente-raadverkiezingen en zullen de formerende colleges o.b.v. een knellend financieel kader vanaf 2028 geremd worden in het vertalen van ambities naar uitvoering. De oproep is daarom ook om niet tot 2027 te wachten n.a.v. de uitspraken van een nieuwe Deskundigencommissie, maar nu al realistisch te zijn in de haalbaarheid van de maatregelen inclusief de financiële vertaling.

Meer geld alleen is niet de oplossing, maar te weinig geld maakt alles onmogelijk. Wij roepen u daarom op om:

- Bij deze begrotingsbehandeling extra middelen toe te kennen om het dreigende tekort op te lossen: zorg dat de onrealistische bezuinigingen vanaf 2028 worden geschrapt (in ieder geval diegene toegevoegd ten tijde van Voorjaarsnota 2025).
- Een debat te voeren om taak en middelen van de jeugdzorg structureel in balans te brengen, waarbij inhoudelijke maatregelen hand in hand gaan met financiële sturing.

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

januari 2026